

Tyresö kommun
Socialförvaltningen
Mia Ledwith
utredare
08-5782 92 57
mia.ledwith@tyreso.se

TJÄNSTESKRIVELSE

2010-04-13

1 (5)

Socialnämnden

Ökat brukarinflytande inom hemtjänsten

Förslag till beslut

Socialnämnden ger förvaltningen i uppdrag att under hösten 2010 införa ökat brukarinflytande inom hemtjänsten med den inriktning som föreslås i tjänsteskrivelsen.

Socialförvaltningen

Anita Brynje
Förvaltningschef

Catarina Stavenberg
Stabschef

Sammanfattning

Förvaltningen har nämndens uppdrag att öka inflytandet och självbestämmandet för äldre personer med behov av hemtjänst. Genom att gå över från dagens detaljerade insatsbeslut till rambeslut med en angiven maxtid för omvårdnads- respektive serviceinsatser, skapas utrymme för större flexibilitet och ökat brukarinflytande i genomförandet. Brukarna inom hemtjänsten ges möjlighet att inom tidsramen byta insatser utifrån dagsform och -behov.

Förvaltningen föreslår att alla brukare inom hemtjänsten – såväl äldre över 65 år som yngre brukare under 65 år – omfattas av förslaget och att ökat brukarinflytande införs under hösten 2010.

De fackliga organisationerna tillstyrkte förslaget vid samverkan den 12 april 2010.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Förvaltningen har nämndens uppdrag att öka inflytandet och självbestämmandet för äldre personer med behov av hemtjänst. Socialnämnden har givit förvaltningen i uppdrag att under år 2009 införa förenklad handläggning av hemtjänst för personer som är 80 år eller äldre med ett behov av maximalt 15 timmar hemtjänst per vecka. Den enskilde skulle därmed få möjlighet att vända sig direkt till någon av kommunens egna eller upphandlade utförare inom hemtjänsten och med utföraren komma överens om vilka insatser den sökande ansåg sig vara i behov av. Dessa insatser skulle sedan ligga till grund för ett förenklat biståndsbeslut om antal hemtjänststimmar. Inom ramen för den beslutade tiden skulle den enskilde ha möjlighet att byta insatser samt påverka när och hur insatserna skulle utföras.

Till följd av en regeringsrättsdom i september 2008 som innebar att rätten till hemtjänst kunde påverkas av den enskildes ekonomiska förmåga, förändrades förutsättningarna för införandet av förenklad handläggning inom hemtjänsten. Regeringen lade dock fram ett förslag till lagändring för att förhindra detta, vilket riksdagen antog i januari 2010. Lagändringen trädde i kraft den 1 mars 2010. Förvaltningen har avvaktat riksdagens beslut för att förutsättningarna ska vara klara innan ett reviderat förslag om ökat inflytande och självbestämmande för brukarna inom hemtjänsten nu presenteras för socialnämnden.

Den tidigare beslutade modellen för ökat brukarinflytande genom förenklad handläggning av hemtjänst skulle kräva en mycket omfattande omställning inom både biståndsbedömningen och hemtjänsten. Andra kommuner har visat att införandet av rambeslut är en enklare väg att uppnå samma mål och i samband

med bytet av verksamhetssystem till hösten öppnas nya möjligheter till mer generella rambeslut och därmed byten av insatser.

Biståndsbedömningen idag

Behovsbedömning för hemtjänst sker utifrån de riktlinjer som antagits av socialnämnden. Riktlinjerna ger vägledning för biståndshandläggarna att göra likartade bedömningar och anger ramar för vad man kan få hjälp med och hur mycket, men bedömningen ska alltid ske utifrån den enskildes behov enligt en individuell prövning.

När biståndshandläggaren fattat ett beslut om hemtjänst får brukaren information om vilka insatser som beviljats och den tid som det bedöms ta att utföra insatserna. Biståndshandläggaren lämnar uppdraget till den utförare som brukaren valt (den kommunala hemtjänsten eller någon av de fem privata hemtjänstföretagen).

På flera håll i landet har man uppmärksammat de begränsningar i inflytande och självbestämmande som finns för brukarna inom hemtjänsten. Den enskildes möjlighet att uttrycka sitt behov av hjälp och få det prövat är begränsat. Hjälpen blir lätt anpassad till det utbud av insatser som finns att erbjuda, och inte till det behov som den enskilde faktiskt har. Brukarnas behov är inte heller statiskt, utan varierar. Brukaren bör därför ha möjlighet till ökat inflytande och kontroll över den dagliga hjälpen, som också bör kunna anpassas till dagssituationen. I lagrådsremissen "Värdigt liv i äldreomsorgen" föreslår regeringen att det från januari 2011 införs en bestämmelse i socialtjänstlagen om att äldre personer, så långt möjligt, ska kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet ska ges.

Rambeslut om insatsområden och tid

Ett sätt att öka brukarinflytandet och självbestämmandet inom hemtjänsten är att frångå dagens detaljerade insatsbeslut och istället gå över till rambeslut som anger mer generella insatsområden och en tidsram för dessa. Den enskilde som behöver hemtjänst vänder sig även fortsättningsvis till en biståndshandläggare för att komma överens med denne om vad han eller hon behöver hjälp med.

Biståndshandläggaren fattar ett rambeslut om vilka insatsområden brukaren behöver hjälp med och uppskattar i beslutet även hur mycket tid som maximalt behövs för att utföra hjälpen. Tiden delas i beslutet upp mellan omvårdnadsinsatser och serviceinsatser, eftersom både ersättningen till utföraren och avgiften för brukaren är olika för omvårdnads- och serviceinsatser. Rambeslutet med insatsområden och hemtjänsttid skickas sedan både till brukaren och utföraren, som tillsammans gör en genomförandeplan för den hemtjänst som ska utföras. Genom att gå från detaljerade insatsbeslut till rambeslut med mer omfattande insatsområden och en angiven maxtid för omvårdnads- respektive serviceinsatserna, skapas utrymme för större flexibilitet och ökat brukarinflytande i genomförandet. Brukarna inom hemtjänsten vet hur mycket hemtjänsttid de maximalt har att tillgå och kan inom den tidsramen byta insatser utifrån dagsform och -behov.

Byte av insatser och ansvar

Brukarna får möjlighet att byta insatser mellan olika insatsområden – även från omvårdnadsinsatser till serviceinsatser och vice versa. Det blir dock inte möjligt att byta till sig mer städinsatser än de maximalt två timmar per månad som ingår i grundbedömningen. Till tjänsteskrivelsen bifogas en lista (bilaga 1) över vilka insatser som är möjliga respektive inte möjliga för hemtjänsten att utföra. Insatserna på ja-sidan i listan är alltså exempel på insatser som brukarna kan byta till sig genom den nya modellen för ökat brukarinflytande och självbestämmande.

Utföraren ska dokumentera vilka insatser som utförs hos brukaren och om denne har bytt ut någon av insatserna i genomförandeplanen. Att insatsbyten dokumenteras i genomförandejournalen i verksamhetssystemet är viktigt både för att det ska vara möjligt att följa upp i vilken utsträckning brukarna använder möjligheten att byta insatser, och för att det om någon insats ständigt byts bort kan finnas anledning att ompröva om behovet av insatsen kvarstår. En komplikation vid byten av insatser är att ersättning och avgifter är lägre för service- än omvårdnadsinsatser, vilket skulle kunna leda till problem vid upprepade byten från service- till omvårdnadsinsatser. Förvaltningens bedömning är dock att detta inte kommer att utgöra något större bekymmer, men utvecklingen kommer att bevakas.

Biståndsavdelningen och utförarna har ett delat ansvar för att säkerställa att varje brukare får den hjälp han eller hon behöver för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Utföraren ska utifrån biståndsbeslutet upprätta en genomförandeplan i verksamhetssystemet tillsammans med brukaren, men även se till att brukaren ges möjlighet att byta insatser. Upprättad genomförandeplan skickas till biståndshandläggaren via verksamhetssystemet. Byten av insatser och händelser av vikt ska dokumenteras i genomförandejournalen av utföraren, som vidare ska rapportera förändrade behov hos brukaren till biståndsavdelningen – särskilt då brukarens behov inte bedöms kunna tillgodoses.

Biståndsavdelningen fattar rambeslut om hemtjänst utifrån brukarens behov, följer upp hur hemtjänstinsatserna utförs och omprövar biståndsbeslutet vid förändrade behov hos brukaren. För närvarande följs beslut om hemtjänst upp minst en gång om året, men i samband med att ökat brukarinflytande införs genom möjligheten för brukaren att byta insatser föreslås tätare uppföljning från biståndsavdelningen.

Ökat inflytande och självbestämmande för alla hemtjänstbrukare

Förvaltningen föreslår i denna reviderade modell för ökat brukarinflytande att alla brukare inom hemtjänsten omfattas av förslaget, såväl samtliga äldre brukare som yngre brukare under 65 år.

Ökat brukarinflytande från hösten 2010

I oktober 2010 kommer biståndsbedömningen, äldreomsorgen och omsorgen om funktionshindrade att byta verksamhetssystem för handläggning, dokumentation och genomförande från det nuvarande Vård- och omsorg till Treserva. En övergång från detaljerade insatsbeslut till mer generella rambeslut är lämplig att göra i samband med systembytet och förvaltningen föreslår därför att den nya modellen för ökat brukarinflytande inom hemtjänsten införs under hösten 2010.